

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ФМТП

(пост. п. 17 від «12» 06 2024 р.)

Декан

Юлія ГОНЧАРОВА

ФІЛОСОФІЯ /
PHILOSOPHY

РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка / Education/Pedagogics
спеціальність	017 Фізична культура і спорт / Physical Education and Sport
освітня програма	Спортивний менеджмент / Sports management

Київ 2024

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автори: А.А. Кравченко, доктор філософських наук, доцент;
М.В. Ліпін, доктор філософських наук, доцент;
А.Ю. Морозов, доктор філософських наук, професор;
Л.О. Боровська, кандидат філософських наук, доцент;
С.О. Гудков, кандидат філософських наук, доцент;
Ю.І. Кулагін, кандидат філософських наук, доцент;
І.О. Кизименко, кандидат історичних наук, доцент;
О.В. Красільнікова, кандидат історичних наук;
Н.М. Литвин, кандидат історичних наук, доцент.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології 12 червня 2024 р., протокол № 17.

Рецензенти:

М.П. Кухта, доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та політології;
О.П. Кивлюк, д. філос. н., професор, зав. каф. філософії, іноземних мов та соціально-гуманітарних дисциплін Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія».

Погоджено:

Н.О. Тесленко, заступник декана факультету міжнародної торгівлі та права з навчально-методичної та наукової роботи, кандидат філологічних наук, доцент;
Н.П. Шаповалова, заступник декана факультету торгівлі та маркетингу з навчально-методичної та наукової роботи, кандидат технічних наук, доцент;
І.В. Лазебна, заступник декана факультету економіки, менеджменту та психології з науково-методичної роботи, кандидат економічних наук, доцент;
К.В. Хорольська, заступник декана факультету інформаційних технологій з навчально-методичної та наукової роботи;
Т.М. Ткачук, заступник декана факультету ресторанно-готельного та туристичного бізнесу з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків, кандидат економічних наук;
М.О. Нежива, заступник декана факультету фінансів та обліку з науково-методичної роботи, кандидат економічних наук, доцент.

ФІЛОСОФІЯ / PHILOSOPHY

РОБОЧА ПРОГРАМА / COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка / Education/Pedagogics
спеціальність	017 Фізична культура і спорт / Physical Education and Sport
освітня програма	Спортивний менеджмент / Sports management

**1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ
(ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)**

№ пор.	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Всього годин / кредитів	з них			
			Лекції	Практичні заняття	Самостійн а робота студентів	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Філософія як світогляд і наука	16	4	4	8	КО, Т, П
2.	Онтологія. Філософське вчення про буття	12	2	2	8	ВД, ЕО
3.	Діалектика. Філософська теорія розвитку	12	2	2	8	ВД, Т, П
4.	Філософія людини	16	4	4	8	КО, ЕО
5.	Філософія свідомості	12	2	2	8	ВД, ЕО
6.	Гносеологія. Філософія пізнання	12	2	2	8	КО, Т
7.	Філософія науки і техніки	12	2	2	8	Е, КО
8.	Філософія суспільства	12	2	2	8	ВД, КО
9.	Філософія цивілізації	12	2	2	8	КО, П
10.	Філософія культури	12	2	2	8	ЕО, Е
11.	Філософія історії	10	2	2	6	КО, ЕО
12.	Філософія економіки	12	2	2	8	ВД, КО
13.	Філософія політики та права	10	2	2	6	КО, ВД, П
14.	Філософія моралі	10	2	2	6	КО, Е, П
15.	Філософія майбутнього / в т. ч. модульний контроль	10	2	2	6	ККР, Т
Разом		180/6	34	34	112	
<i>Підсумковий контроль – екзамен</i>						

Форми контролю:	
КО – колективне обговорення	Е – есе
ЕО – експрес-опитування	ІІ – індивідуальний проект
ВД – виступ з доповіддю	П – підготовка презентації
Т – тестування	ККР – комплексна контрольна робота

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час студента, год
1	2	3
<p>Знати: сутність та зміст понять світогляд та філософія, розуміти духовно-творчу природу філософського знання його гуманістичну спрямованість.</p> <p>Вміти: використовувати філософсько-світоглядний характер мислення у професійній діяльності для прийняття соціально-відповідальних та громадсько-свідомих рішень.</p>	<p>Тема 1. Філософія як світогляд і наука</p> <p>Лекція № 1. Світогляд, його сутність та прояви.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> Сутність та історичні форми світогляду. Предмет, структура та основні функції філософії. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 11-36], 2 [с. 8-22], 3 [с. 7-23], 4 [с. 15-28], 5 [с. 6-25].</i> <i>Додатковий: 26 [с. 1-20], 38 [с. 9-23].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p> <p>Лекція №2. Сутність та характерні ознаки основних етапів становлення та розвитку філософської думки.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> Домодерна філософська думка: античність і середньовіччя. Філософія Модерну і «проект Просвітництва». Філософсько-світоглядні пошуки ХІХ-ХХІ ст. 	<p>2</p> <p>2</p>

* Курсивом визначено інтерактивні завдання з навчальної дисципліни «Філософія»

	<p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1 [ч. I. с. 30-270].</i> <i>Додатковий: 38 [С. 27-162], 44 [С. 35-185].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуватися до обговорення питань семінару, ознайомитися з рекомендованою літературою до 1 теми. 2. Уточнити визначення понять світогляд, магія, міфологія, релігія, філософія, логос та законспектувати їх в словник. 3. <i>Ознайомитися з проблемним завданням та висловити свою думку (Філософія: підр./Льїн В.В., Кулагін Ю.І., Ч.2.- К. «Альтерпрес», 2002. - С. 36).</i> 4. <i>Підготувати презентацію на тему «Філософія серця Б. Паскаля».</i> <p>Практичне заняття №1. Філософія як теоретичне вираження світоглядних проблем та наука.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та проблемне поле філософії. 2. Відмінності філософського світогляду від релігійного та міфологічного. 3. Світоглядні та методологічні аспекти філософського знання. <i>Ознайомитися з уривком праці С.Б. Кримського «Запити філософських смислів» та надати відповіді на питання до тексту (Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ. 2021. С. 6-17.).</i> 4. <i>Підготуватись до диспуту: «Філософський образ мислення: риси та специфіка».</i> <p>Практичне заняття №2. Історія філософії у визначних постатях.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видатні давньогрецькі мислителі: Піфагор, Платон, Сократ, Аристотель <i>(підготувати презентації).</i> 	<p>8</p> <p>2</p> <p>2</p>
--	--	----------------------------

	<p>2. Провідні філософи Стародавнього Риму: Сенека, Епікур, Марк Аврелій (<i>підготувати презентації</i>).</p> <p>3. Впливові філософи доби Просвітництва і романтизму: Вольтер, Руссо, Гете (<i>підготувати презентації</i>).</p> <p>4. Українська філософська традиція у визначних постатях: Г. Сковорода, П. Юркевич, І. Франко (<i>підготувати презентації</i>).</p> <p>5. Підібрати крилаті вислови відомих філософів та розташувати їх відповідно періодизації історії філософії.</p>	
<p>Знати: основні онтологічні категорії, проблеми буття та можливі шляхи їх вирішення в межах різних філософських підходів.</p> <p>Вміти: використовувати сучасні філософські методи для аналізу, оцінки глобальних кризових явищ, що загрожують існуванню людини і світу, та приймати відповідальні професійні рішення.</p>	<p>Тема 2. Онтологія. Філософське вчення про буття Лекція. Буття як філософська проблема.</p> <p>1. Історико-філософські концепції буття. 2. Основні форми, структурні елементи буття та онтологічні категорії.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1 [с.32-64], 2 [122-150], 3 [24-48], 4 [49-82], 5 [27-53]. <i>Додатковий:</i> 33 [с. 253-285], 37 [с. 113-191], 38 [с. 288-326]. <i>Інтернет-ресурси:</i> 48, 49.</p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <p>1. Навести визначення понять: метафізика, онтологія, парадигма, буття, небуття, інобуття, сутність, субстанція, час, простір, рух, розвиток, єдність, свідомість, свобода тощо та скласти словник за другою темою. 2. Підготувати презентацію у <i>Power Point</i> на одну із запропонованих тем: – Філософський зміст міфу про печеру за працею давньогрецького філософа Платона «Держава». – Проблема буття у філософській системі Мартіна Гайдеггера. – Основні онтологічні ідеї в праці Ж.-</p>	<p>2</p> <p>8</p>

	<p><i>П.Сартра «Екзистенціалізм – це гуманізм».</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Проблема буття філософії в праці С.Б.Кримського «Філософія – авантюра духу чи літургія смислу?».</i> – <i>Рух, простір і час як атрибути матерії.</i> – <i>Свідомість як спосіб існування та відтворення буття людини.</i> – <i>Свобода – сутнісна характеристика людського буття.</i> <p>3. Підготувати есе на тему: «Онтологічні ідеї В.І. Вернадського та П. Тейяра де Шардена».</p> <p>Практичне заняття. Проблема визначення предмету онтології в провідних парадигмах філософування.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інтерпретації буття в класичній філософії (підготувати презентації). 2. Некласичні філософські погляди на проблему буття (підготувати презентації). 3. Проблема буття в новітній філософії (підготувати презентації). 4. Основні моделі єдності світу (підготувати презентації). 	2
<p style="text-align: center;">Знати: історичні типи діалектики, зміст принципів, законів та основних категорій діалектики.</p> <p style="text-align: center;">Вміти: застосовувати діалектичний метод як всезагальну теорію розвитку природи, суспільства і мислення.</p>	<p>Тема 3. Діалектика. Філософська теорія розвитку</p> <p>Лекція. Діалектика - всезагальна теорія розвитку.</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність діалектики та її історико-філософські форми. 2. Закони і принципи діалектики. 3. Категорії діалектики. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 3 [с. 49-75], 5 [с. 134-138]. Додатковий: 10 [с. 20-33], 21 [с. 265-315], 30 [с. 394-425], 46 [с.145-167]. Інтернет-ресурси: 50, 51, 54, 55.</i></p>	2

	<p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використовуючи словники та енциклопедії, скласти власний словник термінів з теми: діалектика, принцип, закон, категорія, метафізика, суперечність, розвиток, рух, форми руху матерії, прогрес, регрес, поняття, категорія, кількість, якість, заперечення, синергетика, еkleктика, догматизм, релятивізм, софістика. 2. Підготувати есе (1-2 ст.) на одну з тем: <ul style="list-style-type: none"> - “Негативна діалектика Т. Адорно”. - “Як ви розумієте висловлювання Г.В. Ф. Гегеля: “Все дійсне - розумне, а все розумне - дійсне””. - “Спільне та відмінне у діалектичному методі К. Маркса та Г. Гегеля” 3. Підготуватися до роботи в малих групах для обговорення наступної теми: “Соціально-культурні передумови філософських поглядів на світ Парменіда і Геракліта”. 4. Підготувати презентацію на тему «Життя і творчість Сократа». 5. Підготуватися до дискусії на тему: “Діалектика розсудку і розуму”. 6. Розробити кросворд з теми (до 20 слів). <p style="text-align: center;">Практичне заняття. Характерні особливості діалектичного погляду на світ.</p> <p style="text-align: center;">Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суперечність як рушійна сила розвитку. Форми суперечностей та способи їх розв’язання. 2. Співвідношення діалектики і метафізики. 3. Альтернативи діалектики: софістика, еkleктика, синергетика. 	8
	<p>Тема 4. Філософія людини Лекція 1. Історико-філософські виміри</p>	2

<p>Знати: основні історико-філософські концепції людини; визначальні чинники становлення людини як особистості.</p> <p>Вміти: аналізувати базову філософсько-антропологічну проблематику.</p>	<p>проблеми людини.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уявлення про походження, природу, сутність та існування людини в класичних історико-філософських концепціях. 2. Проблема людини в некласичній філософії. 3. Людина в постнекласичній філософії. <p>Лекція 2. Філософські проблеми людського буття.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біологічні, психологічні та соціокультурні детермінанти існування та розвитку людини. 2. Людина в системі цінностей. 3. Свобода волі як філософська проблема. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 1 [с.98-126], 2 [с.173-186], 3 [с.146-168], 4. [с.111-148], 5 [с. 54-73].</p> <p>Додатковий: 41[с. 27-52, с. 165-183], 46 [с. 200-213; 232-244].</p> <p>Інтернет-ресурси: 48, 49.</p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести визначення понять: філософська антропологія, людина, індивід, індивідуальність, особистість, відчуження, свобода, сваволя, смисл життя та законспектувати їх у власний словник. 2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем: <ul style="list-style-type: none"> - Сократ і антропологічний поворот у філософії. - Гуманізм філософії Відродження. - Обґрунтування діяльної природи людини в німецькій класичній філософії. - Людина у фокусі філософії життя та екзистенціалізму. - Проблема смислу життя (за роботою В. Франкла «Людина в 	<p>2</p> <p>2</p> <p>8</p>
---	--	----------------------------

	<p><i>пошуках смислу»).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Роль соціального середовища в формуванні особистості.</i> - <i>Гуманістичні цінності та гуманізм.</i> - <i>Роль і значення любові в процесі самореалізації людини (за працею Е. Фромма «Мистецтво любові»).</i> - <i>Проблема ідентичності.</i> <p><i>3. Підготувати есе на тему: «Об'єктивні і суб'єктивні основи конформізму».</i></p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 1. Концепції людини в історії філософії.</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Людина в класичній філософії. 2. Людина в етикоцентричній українській філософії. 3. Проблема людини в філософії ХХ сторіччя. 4. <i>Участь у дебатах на тему: «Людина в філософії постмодернізму».</i> <p style="text-align: center;">Практичне заняття 2. Самовизначення та самореалізація людини.</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Індивід, індивідуальність та особистість. 2. Проблема смислу та призначення людського існування. 3. Творчість як засіб самореалізації людини. Свобода та творчість. 4. <i>Участь у дебатах на тему: «Свобода і відповідальність».</i> 	2
<p style="text-align: center;">Знати: основні історико-філософські концепції свідомості; сутність та зміст понять свідомість, самосвідомість, мислення, мова, ідеальне.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 5. Філософія свідомості</p> <p style="text-align: center;">Лекція. Походження і природа свідомості.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські концепції свідомості. 2. Походження та сутність свідомості. 3. Свідомість, мова і мислення. 	2

<p>Вміти: аналізувати базові проблеми філософії свідомості.</p>	<p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1 [с.127-152], 3 [с.76-115], 5 [с. 74-85]. Додатковий: 41[с. 12-27], 46 [с. 272-288]. Інтернет-ресурси: 48, 49.</p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <p>1. Навести визначення понять: свідомість, самосвідомість, мова, мислення, рефлексія, відображення, ідеальне та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем: - Німецька класична філософія про універсальну природу свідомості. - Свідомість як предмет філософії, психології та нейрофізіології. - Свідомість і мозок. - Феномен ідеального. - Мова як практична свідомість. - Свідомість та несвідоме (підсвідоме) в філософії психоаналізу та неофрейдизму.</p> <p>3. Підготувати есе на тему: «Проблема «душі» в античній та середньовічній філософії».</p> <p>Практичне заняття. Свідомість як відображення.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <p>1. Відображення та його форми. 2. Свідомість і самосвідомість. 3. Форми суспільної свідомості та їх специфіка. 4. Участь у дебатах на тему: «Функції свідомості та їх значення для розвитку людини».</p>	<p>8</p> <p>2</p>
<p>Знати: історичний розвиток</p>	<p>Тема 6. Гносеологія. Філософія пізнання Лекція. Гносеологія як філософська теорія пізнання.</p>	

<p>теорії пізнання, основні категорії гносеології, зміст та сутність емпіризму і раціоналізму</p> <p>Вміти: аналізувати соціально-економічні засади зміни та розвитку проблеми пізнання в історії людства,</p>	<p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософський генезис теорії пізнання. 2. Чуттєве і раціональне пізнання. 3. Сучасна теорія пізнання. 4. Істина як процес і мета пізнання. Критерій істини. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний:</i> 3 [с. 130-145], 4 [с. 111-148], 5 [с. 112-133].</p> <p><i>Додатковий:</i> 19 [с. 39-55], 30 [с. 8-22], 31 [с. 15-107].</p> <p><i>Інтернет-ресурси:</i> 48, 49.</p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перегляньте фільм “Ігри розуму” та підготуйтеся до роботи в малих групах: “Безмежність божевілля і межі розуму”. 2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із зазначених тем: <ul style="list-style-type: none"> - “Як тип пізнання домінує під час вашого навчання?”. - “Концепція про “вчене незнання” Н. Кузанського”. - “Вчення про ідоли пізнання Ф. Бекона”. - “Способи розв’язання суперечності емпіризму і раціоналізму”. - “Відмінність між продуктивною уявою та ірраціональним фантазуванням”. - “Раціональні та ірраціональні способи пізнання”. - “Соціально-економічні основи перетворення пізнання на основну філософську проблему в Новий час”. - “Чому розсудкове пізнання обмежене емпіризмом?”. 3. Підготувати есе на одну з тем: <ul style="list-style-type: none"> - “Чому, на вашу думку, думки без змісту порожні, а споглядання без понять сліпі?” - “Якою є природа апріорних категорій?” - “Відмінність знання та інформації: 	<p>2</p> <p>8</p>
--	--	-------------------

	<p>- <i>Вчення В.І. Вернадського про ноосферу.</i></p> <p>- <i>Концепція зростання наукового знання К. Поппера.</i></p> <p>- <i>Теорія наукових революцій Т.Куна.</i></p> <p>- <i>Технофілософська концепція Льюїса Мамфорда: вчення про «мегамашину».</i></p> <p>- <i>Філософія техніки Х. Хосе Ортега-і-Гассета.</i></p> <p>- <i>Проблема техніки і технічного мислення у творчості М. Гайдеггера.</i></p> <p>3. Підготувати есе на тему: «Людина і штучний інтелект: перспективи і небезпеки».</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю «Основні концепції науки та техніки».</p> <p>Практичне заняття. Наука і техніка як феномен цивілізації.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Машина та людина. 2. Технократизм, сцієнтизм, політтехнізм як концепції технологічного розвитку суспільства, науки, освіти. 3. Трансформація науки і техніки під впливом четвертої промислової революції. 4. Соціальна роль науки. 	2
<p>Знати: основні філософські концепції суспільства та особливості філософського тлумачення його сутності.</p> <p>Вміти: оцінювати та аналізувати сучасне інформаційне суспільство як етап</p>	<p>Тема 8. Філософія суспільства Лекція. Суспільство, його сутність та структура.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільство – як предмет філософського аналізу. Основні характеристики суспільства. 2. Концептуальні підходи до вивчення суспільства. Особливості історичних типів суспільства: аграрного, індустріального, постіндустріального. 3. Духовне життя суспільства Сутність духовного життя суспільства. <p>Список рекомендованих джерел:</p>	2

<p>розвитку суспільно-історичного процесу.</p>	<p><i>Основний: 1 [с. 189-219], 4 [с. 241-252], 5 [с. 113-134].</i> <i>Додатковий: 12 [с. 377-494],14 [с. 215-232], 29 [с. 460-492], 44 [с. 595-625].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів.</p> <p>1. Навести визначення понять: соціум, суспільство, цивілізація, аграрне суспільство, індустріальне суспільство, постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство, технічна революція, соціальна революція.</p> <p>2. Підготувати презентацію у <i>Power Point</i> на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Теорія масового суспільства Х.Ортега-і-Гассет.</i> - <i>Теорія менеджеріального суспільства Д. Бернхема</i> - <i>Теорія тоталітарного суспільства Є. Юнгера Х. Арендта, К. Мангайма</i> - <i>Теоретична концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.</i> - <i>Концепція «відкритого суспільства» К. Поппера.</i> - <i>Теорія соціальної стратифікації і соціальної мобільності П. Сорокіна, Т. Парсонса.</i> <p>3. Підготувати есе на тему: <i>”Рушійні сили соціального прогресу”.</i></p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття. Суспільно-історичний прогрес.</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії прогресивного розвитку суспільства. <i>(підготувати презентації)</i> 2. Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура <i>(усне обговорення).</i> 3. Технічні революції <i>(підготувати презентації)</i> 4. Соціальні наслідки НТР. <i>(підготувати презентації)</i> 	<p style="text-align: center;">8</p> <p style="text-align: center;">2</p>
--	---	---

	<p>5. Духовне виробництво, його зв'язок з матеріальною практикою. (усне обговорення).</p> <p>6. Суспільний ідеал і проблема соціального вибору. (підготувати презентації).</p>	
<p>Знати: основні підходи до розуміння сутності цивілізації та їх генезису, різні варіанти класифікації цивілізаційних утворень в історії людства.</p> <p>Вміти: аналізувати ймовірні сценарії розвитку та взаємодії цивілізацій та давати оцінку соціальним прогнозам.</p>	<p align="center">Тема 9. Філософія цивілізації</p> <p align="center">Лекція. Цивілізація як предмет філософського аналізу.</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність цивілізації та її характерні риси. 2. Основні підходи до класифікації цивілізацій 3. Сценарії розвитку та взаємодії цивілізацій: глобалізація, конвергенція, зіткнення, багатополлярність. <p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4 [с. 405-435], 5 [с. 113-133]. Додатковий: 11 [с. 338-347], 13 [с. 464-494], 15 [с. 524], 23 [с. 442-465]. Інтернет-ресурси: 48, 49</i></p> <p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести визначення понять: дикунство, варварство, цивілізація, культура, конвергенція, глобалізація, еволюція, революція, геополітика та законспектувати їх у власний словник. 2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем: – Розуміння цивілізації у творчості О. Шпенглера - Інтерпретації поняття «європоцентризм» та його критика в концепціях локальних цивілізацій - Цивілізації «Суші» та «Моря» та їхнє протистояння в історії людства (у контексті геополітики). 3. Підготувати есе на тему: «Цивілізації Сходу і Заходу: чи можливий діалог?». 	<p align="center">2</p> <p align="center">8</p>

	<p><i>філософії І.Г. Гердера.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ф. Ніцше про аполонівське та діонісійське начала в європейській культурі.</i> - <i>Концепція Ж. Бодріяра: культура як симуляція.</i> - <i>Теорія симулякрів Ж. Дельоза.</i> - <i>Культура в концепції «американського постмодернізму» Ф. Джеймсона.</i> - <i>Образ в культурі. Феноменологічна психологія уяви Ж.-П. Сартра.</i> - <i>Теорія софт-культури Л. Мановича.</i> - <i>Візуальна культура в добу технічного відтворення за В. Беньяміном.</i> - <i>Криза культури як забування буття (М. Гайдегер.)</i> <p>3. Підготувати есе на тему: «Порівняльний аналіз культурфілософських ідей неокантіанства і філософії життя».</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю «О. Шпенглер та Й. Гейзінга: дві концепції кризи культури».</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття. Проблема осмислення культурних трансформацій.</p> <p style="text-align: center;">Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як спосіб буття людини. 2. Культура як світ «символічних форм». 3. Субкультура та контркультура. 4. Традиційна та нетрадиційна культура. 5. Постмодернізм як світовідчуття. 	2
<p style="text-align: center;">Знати: основну проблематику філософії історії та критично її осмислювати;</p> <p style="text-align: center;">Вміти: застосовувати набуті знання з філософії історії для аналізу</p>	<p style="text-align: center;">Тема 11. Філософія історії</p> <p style="text-align: center;">Лекція. Предмет філософії історії, її основні принципи та підходи.</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія історії: загальна характеристика та предметне поле. 2. Історія як об'єкт філософської рефлексії. 3. Проблема суб'єкта історичного процесу. 	2

соціально-політичних
реалій сьогодення.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 [с. 372-402], 4 [с. 405-420],
5 [с. 151-171].

Додатковий: 6 [с. 129-214], 22 [с. 359-
404], 28 [с. 12-26; 59-95], 30 [с. 417-443],
38 [с. 284-290].

Інтернет-ресурси: 48, 49.

Самостійна робота студентів.

1. Навести визначення понять:
філософія історії, історія, всесвітня
історія, прогрес, регрес, історичний час
та законспектувати їх у власний словник.

2. Підготувати презентацію у *Power
Point* на одну із запропонованих тем:

– Проблема свободи історичного
вибору та історичної відповідальності.

– Мета та сенс історичного розвитку
за К. Ясперсом.

– «Повстання мас» як проблема
історії ХХ ст. (Х. Ортега-І-Гассет).

– Поняття видатної особи в історії.
Еліти та їх роль в історії.

– Жінка як суб'єкт історії: сучасні
філософські течії про переосмислення
жіночого часу (Г. Маркузе, В. Брайсон та
ін.).

– Питання про «кінець історії» в
новітній філософії історії (Ф. Фукуяма).

– Теорія маси і тоталітаризму (Г.
Арендт).

3. Підготувати есе на тему: «Людина
як основа і рушій історії, міра її
самореалізованості та мета».

4. Скласти порівняльну таблицю
«Основні концепції філософії історії».

Практичне заняття. Проблема суб'єкта історичного процесу та смисл історії.

Питання / завдання до заняття:

1. Проблема спрямованості

6

2

	<p>історичного процесу та поступу в історії.</p> <p>2. Смысл історії як філософсько-світоглядна проблема.</p> <p>3. Людина та історія. Проблема суб'єкта історії в філософії історії.</p> <p>4. <i>Участь у дебатах на тему: «Цінності історії та цінності людського існування».</i></p>	
<p>Знати: сутність та основні галузі філософії економіки.</p> <p>Вміти: порівнювати між собою класичні та сучасні філософсько-економічні концепції.</p>	<p align="center">Тема 12. Філософія економіки</p> <p align="center">Лекція. Філософія економіка як галузь соціального знання.</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія економіки та її основні галузі. 2. Класичні та сучасні філософсько-економічні концепції (А. Сміт, К. Маркс, Т. Мальтус, М. Фрідман, Ф. Гайєк, Р. Арон). <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1 [с. 343-371], 5 [с. 134-150].</i> <i>Додатковий: 9 [с. 314-336].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p> <p align="center">Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести визначення понять: виробництво, гроші, капітал, додаткова вартість, праця, відчуження, власність, суспільство споживання, лібералізм, неолібералізм, соціалізм, та законспектувати їх у власний словник. 2. Підготувати презентацію у <i>Power Point</i> на одну із запропонованих тем: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Етичні підвалини капіталістичної економіки (за працею М. Вебера "Протестантська етика і дух капіталізму")</i>. - <i>Проблема відчуження та способи її подолання (за К. Марксом) .</i> - <i>Суспільство споживання та культура конс'юмеризму .</i> 3. Підготувати есе на тему: <i>«Екоекономіка та зелена енергетика»</i> 4. <i>Скласти порівняльну таблицю:</i> 	<p align="center">2</p> <p align="center">8</p>

	<p>р.) підготуйте есе на тему: «Співвідношення справедливості, відповідальності і права»</p> <p>4. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем: - Громадянське суспільство і правова держава»; - Теорія і методологія пізнання правової реальності; - Правова аксіологія. Правові цінності; - Правова культура і правове мислення; - Правова держава і демократичне суспільств.</p> <p>5. Розробити кросворд з теми (до 20 слів).</p> <p>Практичне заняття. Сила права і право сили.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення природного і позитивного права. 2. Політика і насилля: точки перетину. 3. Значення політики та публічності у забезпеченні прав людини. 	2
<p>Знати: предметне поле етики як філософської науки, її основний категоріальний апарат.</p> <p>Вміти: порівнювати між собою різноманітні етичні напрямки.</p>	<p>Тема 14. Філософія моралі</p> <p>Лекція. Етика як філософське вчення про мораль.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика: предмет, категорії та основне коло проблем. 2. Основні напрямки в історії етичних вчень: етика чеснот, етика обов'язку, утилітаризм, прагматизм. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний:</i> 4 [с. С.331-327], 5 [с. 191-228]. <i>Додатковий:</i> 13 [с. 28-48; 146-148; 253-288], 23 [с. 743-834], 45 [с. 390]. <i>Інтернет-ресурси:</i> 48, 49, 53, 56.</p> <p>Самостійна робота студентів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуватися до обговорення питань семінару, ознайомитися 	2
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуватися до обговорення питань семінару, ознайомитися 	6

	<p>рекомендованою літературою до 14 теми.</p> <p>2. Уточнити визначення понять етика, мораль, совість, сором, честь, гідність, моральне табу, вендета, свобода, відповідальність, емпатія, любов, благоговіння та законспектувати їх в словник.</p> <p>3. <i>Навести приклад моральної дилеми та продемонструвати можливі шляхи її рішення.</i></p> <p>4. <i>Підготувати презентацію на тему «Евтаназія як етична проблема».</i></p> <p>Практичне заняття. Етичні вчення у світовій культурній спадщині людства.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етичні вчення Стародавнього Сходу. 2. Етичні вчення античних філософських шкіл: епікурейці, стоїки, кініки, скептики. 3. Релігійна етика монотеїстичних релігій: іудаїзм, християнство, іслам. 4. <i>Ознайомитися (на вибір) з уривками праць Г. Сковороди “Розмова п’яти подорожніх про щастя” (С. 205 – 212); Е. Фромма “Мати чи бути?” (С. 224 - 248) та надати відповіді на питання до тексту (див. Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ. 2021.).</i> 5. <i>Підготуватись до диспуту: “Чи існують універсальні моральні цінності?».</i> 	2
<p>Знати: основну проблематику філософії майбутнього та критично її осмислювати.</p> <p>Вміти: самостійно аналізувати знання з філософії майбутнього для розкриття її</p>	<p>Тема 15. Філософія майбутнього</p> <p>Лекція. Майбутнє як філософська проблема.</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Футурологія - пошук знань про майбутнє. 2. Завдання та основні категорії футурології. 3. Філософське осмислення майбутнього. <p>Список рекомендованих джерел:</p>	2

<p>прогностичної функції й широко використовувати новітні футуристичні концепції для пошуку знань про майбутнє.</p>	<p><i>Основний:</i> 1 [с. 429-250], 2 [с. 209-218], 3 [с. 200-209]. <i>Додатковий:</i> 12 [с. 207-311], 16 [с. 115-320], 17 [с. 90-210], 25 [с.17-289], 36 [с. 115-320], 27 [с. 35-84], 39 [с. 15-84], 42 [с. 85-240], 47 [с. 37-81]. <i>Інтернет-ресурси:</i> 48, 49.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота студентів.</p> <p>1. Навести визначення понять: майбутнє, футурологія, онтологія майбутнього, епістемологія майбутнього, соціальна філософія майбутнього, антропологія майбутнього та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у <i>Power Point</i> на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Клаус Шваб «4 індустріальна революція та майбутнє людства». - Даніел Белл «Майбутнє постіндустріальне суспільство: досвід соціального прогнозування» - Четверта промислова революція і конвергенції нано-, біо-, інфо- і когнитивних технологій (NBIC-конвергенції). - «Футурошок» та «Третя хвиля» Елвіна Тофлера. - Новітні футурологічні концепції Мічіо Кайку. - Ювал Ной Харарі «21 урок для 21 століття». - Трансгуманізм як сучасна філософська концепція. - Концепції поширення глобального хаосу Дж. Мірсхаймера і Дж. Розенау. - Прогнози майбутнього Стівена Гокінга. - Майбутнє настало: прогнози фантаста Айзека Азімова - Римський клуб про основні моделі сучасного й майбутнього розвитку людства. <p>3. Підготувати есе на тему: «Суперечливість трактування майбутнього М. Гайдеггером та Ж.-П.</p>	<p style="text-align: center;">6</p>
---	--	--------------------------------------

	<p><i>Сартром».</i></p> <p><i>4. Участь у дебатах на тему: «Прогнозування моделі світового розвитку та майбутнього людства».</i></p> <p>Практичне заняття. Генеза футурології.</p> <p>Питання / завдання до заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Античні уявлення про «золотий вік». 2. Нариси майбутності крізь призму Середньовіччя – Відродження – Просвітництва. 3. Методологічні положення розуміння майбутності у філософії Нового часу. 4. Німецька класична філософія про розвиток суспільства і людини (І. Кант, Г.В.Ф. Гегель). 5. Основні футурологічні пошуки в кінці ХІХ – початку ХХІ ст. 	2
--	---	---

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ*

Основний

1. *Льїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія: Підручник: В 2 ч. Ч.ІІ. Актуальні проблеми сучасності. К.: “Альтерпрес”, 2002. 480 с.*
2. *Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.*
3. *Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.*
4. *Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія: Підручник. К., Дух і Літера, 2018. 544 с.*
5. *Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ, 2021. 304 с.*

Додатковий

6. *Айтов С.Ш. Сучасна філософія історії: історично-антропологічний горизонт: монографія. Дніпро: Ліра, 2018. 368 с.*
7. *Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції. К.: Основи, 2004. 230 с.*
8. *Вайнберг С. Пояснюючи світ. Історія сучасної науки. Науково-популярне видання. Харків. КСД, 2019. 352 с.*
9. *Вільчинський Ю.М., Северин-Марачковська Л.В., Гаєвська О.Б. Філософія [Електронний ресурс]: навч.посібник. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.*
10. *Возняк В.С. Діалектика: принцип всезагального зв'язку. Людинознавчі студії. Серія «Філософія»: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. №. 40. С. 20-33.*
11. *Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів: Кальварія, 2019. 474 с.*
12. *Голяннич М. «Футурологія. Філософія майбуття». Монографія. Івано-Франківськ: Вид-во «Лілея-НВ», 2017. 540 с.*
13. *Губерський Л. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. К., Фоліо, 2018. 622 с.*
14. *Данильян О. Г. Філософія: підручник. Х.: Право, 2010. 312 с.*
15. *Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка (за ред. Умберто Еко). К., Фоліо, 2020. 524 с.*
16. *Кайку М. Візії: Як наука змінить XXI сторіччя / Visions: How Science Will Revolutionize the 21st Century. Львів: Літопис, 2017. 544 с.*
17. *Кайку М. Майбутнє розуму / The Future of the Mind. Львів: Літопис, 2017. 408 с.*
18. *Kaku Michio. The Future of Humanity. Penguin Books, 2018. 339 p.*
19. *Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.*
20. *Латигіна Н. А., Гусєва Н. Ю., Ліпін М. В. Політичні режими: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 232 с.*

* Курсив – визначено джерела і літературу, наявні в бібліотеці ДТЕУ

21. Лисий В. Діалектика: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 480 с.
22. Lemon M.C. Philosophy of History: A Guide for Students. Routledge, 2003. 452 p.
23. Лозовий В., Требін М., Горлач М., Жиленкова І., Головченко Г., Кремень І., Ніколаєнко С. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К., Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
24. Максюта М.Г. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2020. 298 с.
25. Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jørgen Randers. The Limits to Growth: The 30-Year Update New York, 2002. 325 p.
26. Eliade, Mircea. Myth and Reality. Trans. Willard R. Trask. New York: Harper & Row, 1963.
27. Mumford L. Technics and Civilization. New York, Harcourt Brace, 1934. 264 p.
28. Найчук А.В., Ганаба С.О. Філософія історії: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 243 с.
29. Петрушенко В. Гносеологія та епістемологія: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 209 с.
30. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 594 с.
31. Платон. Бенкет. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету 2005. 178 с.
32. Політологія. Хрестоматія. Автори – упорядники: проф. Кремень В.Г., проф. Кулагін Ю.І., доц. Латигіна Н.А., проф. Полуріз В.І. та ін. К.: “Альтерпрес”, 2004. 827 с.
33. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр “Академія”, 2017. 657 с.
34. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки. Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2018. 291 с.
35. Сидоренко Л.І. Проблеми етики науки в постнекласичному дискурсі // Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. 2010. №19. С.121-125.
36. Toffler, Alvin. A Future Shock, 1970. New York: Random House. 505 p.
37. Феномен української культури: методологічні засади осмислення (збірка наукових праць). К. 1996. С.113 -191.
38. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В. Губерського. Харків: Фоліо, 2013. 510 с.
39. Foucault M., Senellart M., Collège de France, & Burchell, G. The Birth of Biopolitics: Lectures at the Collège De France, 1978-1979. Houndmills, Basingstoke, Hampshire [England]: Palgrave Macmillan, 2008.
40. Francis Fukuyama. Our posthuman future: consequences of the biotechnology revolution. 1st ed. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018. 256 p.
41. Хоружий Г.Ф., Боровська Л.О., Кулагін Ю.І., Ліпін М.В. Самоідентифікація особистості: філософський аналіз. Монографія. Київ: КНТЕУ. 2018. 192 с.
42. Martin Heidegger. Being and Time / trans. John Macquarrie & Edward Robinson. New York: Harper & Row, 1962. 589 p.
43. Шабанова Ю. О. Філософія культури: підручник. Дніпр: ЛІРА, 2019. 240 с.

44. Швейцер А. Благочиння перед життям. К.: Основи, 2009. 350 с.
45. Шинкаренко О.В, Нападиста В.Г., Рогожа М.М. Професійна та корпоративна етика. Навчальний посібник. К., КНУ ім. Т.Г. Шевченка, 2019. 390 с.
46. Шкєпу М.О. Філософія. Навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2010. 347 с.
47. Ювал Ной Харарі. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 544 с.

Інтернет-ресурси

48. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/> (дата звернення 13.03.2023).
49. Стенфордська енциклопедія філософії. URL: <https://plato.stanford.edu/> (дата звернення 13.03.2023).
50. Возняк В., Хазін В. Розуміння природи поняття в діалектиці: філософсько-освітній вимір. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1200> (дата звернення 13.03.2023).
51. Jameson F. Valences of the Dialectic. URL: http://xenopraxis.net/readings/jameson_valences.pdf (дата звернення 13.03.2023).
52. Журнал «Філософія права і загальна теорія права». URL: <http://phtl.nlu.edu.ua/> (дата звернення 13.03.2023).
53. Малахов В. Етика. Курс лекцій. URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Etyka_Malakhov.pdf (дата звернення 13.03.2023).
54. Merleau-Ponty M. Adventures of the Dialectic. Tr. by Joseph Bien. URL: https://monoskop.org/images/7/79/Merleau_Ponty_Maurice_Adventures_of_the_Dialectic_1973.pdf (дата звернення 13.03.2023).
55. Popper K.R. What is Dialectic? URL: <https://mercaba.org/SANLUIS/Filosofia/autores/Contemporánea/Popper/What%20is%20dialectic.pdf> (дата звернення 13.03.2023).
56. Морозов А.Ю. Зло: метафізичні і богословські виміри: Монографія. [з передмовою Надзвичайного і Повноважного посла України у Ватикані – академіка Хоружого Г.Ф.]. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/c1d7512fcb60d487744e7696a959ae4a.pdf> (дата звернення 13.03.2023).